

Innspill fra NU til stortingsmelding om langsiktig verdiskapning fra norske energiresurser

Natur og Ungdom ønsker denne meldingen hjertelig velkommen. Under følger punkter som vi mener er viktige i beslutningen om hvilken rolle Norge skal ha i forbruk og produksjon av energi på en klode i klima- og naturkrise. Vi mener meldingen må gå inn for et fossilfritt Norge innen 2040, en satsning på energisparing og energieffektivisering, økt kraftutveksling og en energipolitikk som ivaretar både natur og klima.

Norge må bli fossilfritt innen 2040

Norge må planlegge for at hele verden skal være i netto nullutslipp innen 2050. Å begrense global oppvarming til 1,5 grader innen 2050 vil sannsynligvis være avhengig av storskala karbonfangst- og lagring (CCS) som per i dag ikke eksisterer. Norge bør også prioritere utvikling av karbonfangst av CO₂ fra luft i tillegg til fangst fra punktutslipp som vil være en viktig nødventil dersom verdens utslippsreduksjoner går for sakte. Likevel er teknologien for CCS fortsatt dyr, energikrevende og usikker. Vi kan ikke gamble på klimamålene, så vi må ta i bruk de virkemidlene vi kan i dag. Derfor mener vi at Norge må være fossilfritt innen 2040. Selv om det er forskjell på bruksområdene og utslippene fra bruk av olje og gass, så kan ikke Norge forsvare nye investeringer i infrastruktur og utvinning av gass, som binder oss til fossil energi flere tiår framover.

En styrt og rettferdig avvikling av norsk olje- og gassproduksjon heller enn full elektrifisering av sokkelen

I tillegg til å føre til utslipp av flere hundre millioner tonn CO₂ hvert år, er norsk petroleumsvirksomhet ekstremt energikrevende. Natur og Ungdom mener det er galt å elektrifisere eksisterende oljefelt med fornybar energi fra land. Våre fornybare energiresurser på land bør ikke brukes til å opprettholde produksjon av olje og gass. Elektrifisering av sokkelen vil kunne kreve store unødvendige utbygginger av fornybar energi i verdifull norsk natur. Plattformer bør elektrifiseres der det kan kombineres med utvikling av flytende havvind.

Første steg i utfasing av norsk olje- og gassproduksjon er å stanse tildeling av nye letelisenser, innføre et investeringsnøytralt petroleumsskattesystem og øke CO₂-avgiften drastisk. Ifølge SSB vil alle disse tiltakene kun gi en halvering av petroleumspannsjonen i 2050 sammenlignet med business as usual. Det bør også innføres en omstillingsavgift på norsk olje- og gassproduksjon, slik det tverrpolitiske klimaomstillingsutvalget har beskrevet. Dette kan redusere risiko for oljeproduksjon som blir ulønnsomt for staten, samtidig som det skaffer penger til omstilling og grønn energiproduksjon. Dette vil være effektivt for å sette fart på omstillingen, da pengene kan gå tilbake til olje- og energiselskapene øremerket havvind eller karbonfangst- og lagring.

Energimeldinga må ta fatt på forbruket

Norge må produsere nok fornybar energi til å kunne fase ut fossil energi fullstendig, og ny fornybar energi må ikke presse ned strømprisene og øke forbruket. Energimeldingen må ikke ta energibehovet for gitt, men presentere tiltak som reduserer energibehovet i Norge.

Energisparing er både et natur- og klimatiltak, og er i tillegg mindre konfliktfylt enn mange fornybar-prosjekter. I rapporten Fossilfritt Norge viser Naturvernforbundet hvordan Norge kan bli helt fossilfritt innen 2040, uten storstilt utbygging av fornybar energi. Selv om Norge kan klare overgangen fra fossilt til fornybart med forholdsvis begrenset vekst i fornybar energiproduksjon, ønsker Natur og Ungdom en noe større økning i norsk produksjon av fornybar energi og økt kraftutveksling med Europa. Dette må kombineres med utfasing av olje- og gassproduksjon, en storstilt satsning på energieffektivisering og en kraftig reduksjon av fly- og biltrafikken i Norge. Fornybar energi må brukes slik at den gir mest mulig nytte, og produseres så den gir minst mulig skade.

Norge må stille opp for Europa med fornybar balansekraft

Norge er heldige som kan produsere vannkraft når det blåser lite i vindturbinene våre. I resten av Europa er de fortsatt avhengige av kull-, atom- og gasskraft som balansekraft. Norsk vindkraft har et annet produksjonsmønster enn vindkraft i resten av Europa. Gjennom kraftutveksling vil derfor både norsk vann- og vindkraft være verdifull fornybar balansekraft. I dag eksporterer Norge enorme mengder energi i form av olje og gass til Europa. Alt dette må Europa erstatte med fornybar energi innen 2050. Norge bør ta vår del av dugnaden, ved å bruke våre naturgitte fortrinn til å stille med fornybar balansekraft til Europa. Om det

fornybare energisystemet ikke utnyttes best mulig, vil vi risikere unødvendig kraftutbygginger i flere land i mangel på balansekraft. Dette vil være svært negativt for det globale naturvernet.

Vi trenger en satsing på energisparing- og effektivisering

Stortinget har satt et mål om 10 TWh energieffektivisering i bygg innen 2030. Natur og Ungdom krever at tiltakene for å gjennomføre dette målet omsider kommer i denne meldingen. For å stimulere til effektivisering og reduksjon i strømforbruket bør elavgiften økes. Avgiften bør økes ytterligere for unødvendig luksusforbruk av strøm. Enova-ordningen, som støtter energieffektivisering, må få større bevilgninger, og samtidig utvides til å støtte trinnvise bygningstekniske tiltak, som etterisolering av hus.

Energimeldingen bør utrede et markedsbasert system for energisparing, ofte kalt «hvite sertifikater», som gjør at alle som selger eller transporterer strøm, må utløse en viss mengde energieffektivisering av bygningsmassen. Sertifikatene kan tilegnes selv ved å gjennomføre energisparende tiltak, eller kjøpes på markedet. Flere EU-land er i gang med en slik ordning, og i Storbritannia har tiltaket overoppfyllt målet om energisparing.

Energikrevende energikilder må beholdes der forbruket ikke lar seg redusere

E-fuel og hydrogen vil være viktige energibærere i framtida. Men de er ekstremt energikrevende å fremstille og burde beholdes til virksomhet som ikke kan reduseres, eller der det ikke kan erstattes av andre energikilder. E-fuel til fly er sløsing med uvurderlige ressurser, når vi har tog som alternativ. Ved økt bruk av biodrivstoff, er risikoen stor for at Norges klimakutt fører til økte utslipp andre steder i verden, eller andre negative effekter for mennesker og natur. Selv når dette ikke er tilfelle, innebærer biodrivstoff til fly og bil å binde opp en ressurs som kunne vært brukt til å erstatte klimaverstingene stål og betong i bygg.

Hydrogen produsert med fornybar energi kan spille en avgjørende rolle i å erstatte fossil energi der forbruket ikke kan reduseres eller elektrifiseres. Staten må tilrettelegge for effektiv produksjon og distribusjon, og utvikling av teknologi som kan benyttes i resten av verden. Natur og Ungdom ønsker ikke en satsning på blå hydrogen produsert med gass, selv om det benyttes karbonfangst. En stor andel av Norges gjenstående gassforekomster ligger i Barentshavet, og utvinning vil innebære uakseptabel risiko for allerede pressede økosystemer. Blått hydrogen avhenger av nye gassfelt, omfattende infrastruktur for gassrørledninger og stor utvikling innen karbonfangst- og lagring. En satsning på grønn hydrogen er derfor bedre på kort og lang sikt.

Utbygging av ny fornybar energi må inngå i naturbudsjetter

I dag mangler det en overordnet plan for hvor mye natur vi er villig til å ødelegge, og hvilke inngrep som skal få prioritet. Derfor ser vi en bit-for-bit nedbygging av naturen. Natur og Ungdom krever at det innføres naturbudsjett med grenser for tap av ulike naturtyper og mål for restaurering. Mindre viktige naturinngrep som hytter, boligfelt og motorveier må stanses for å muliggjøre noe økning i produksjon av fornybar energi. Det må ligge en helhetlig natur- og energipolitikk til grunn for hvor den nye fornybare infrastrukturen plasseres. Natur og Ungdom mener at konsekvensene for naturmangfold, viktige naturtyper, karbonlagring, reindrift og nærhet til nett må veies lang tyngre enn friluftsliv, estetikk og støy.

Norge bør ha mål om å utvikle teknologi og arbeidsplasser innenfor havvind, og næringen må utvikles innenfor et konsesjonssystem med strenge naturhensyn, og som er forenlig med en ny marin verneplan og handlingsplan for sjøfuglene. Vi må bygge ut fornybar energi som gir mest mulig energi til lavest mulig skade på naturen, og det er derfor viktig å satse på å utforske potensialet innen energikilder som solenergi, bølgekraft og geovarme. Det vil også være viktig for effektiv energiforsyning og begrensning av totale naturinngrep at det utvikles solkraft på bygg, og man må bruke Enova-støtte og regulatoriske grep for å oppnå dette.

Natur og Ungdom mener det ikke skal gis konsesjoner til nye vannkraftverk og at konsesjonsbehandlingene av utvidelser av eksisterende vannkraftverk må hindre reduksjon av artsrikdommen i vassdragene. Regjeringens nye stortingsmelding må ha en grundig utredning av potensialet for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraft, og ha en plan for å realisere potensialet som ikke krever nye naturinngrep.